

Aanraken mag

Mode ervaren met 'Zeven mouwen en een dikke kont'

Musea zijn niet saai. Musea waar je nergens aan mag komen, wel. Kids Centraal, het kindermuseum van het Centraal Museum van Utrecht, laat kinderen kleding 'belevén'.

Hun geschilderde portretten hangen op de eerste verdieping van het Centraal Museum te Utrecht. De achtjarige jonkvrouw Joanna Frederike Olga Eugenie van Weede uit 1868, in haar nette blauw-witte kostuumpje met rijglaarsjes, hoed met corsage en rode ketting. De jonggestorven Arent van IJsendijk in 1830, vijf maanden oud, heel stil in zijn witte kleertjes met mutsje. En de vijf kinderen van mevrouw Van Ogtrop Hanlo, van wie de vier meisjes in 1906 allemaal grote strikken in het haar hebben, en identiek gekleed zijn in romantische crème jurken met brede stoffen ceintuurs.

Je vraagt je af welke relatie die geschilderde kleding met het kinderlichaam had. Of Joanna van Weede elke dag zo volwassen werd aangekleed, of alleen voor het poseren. Of baby's zich wel konden bewegen in die witte kleertjes met kantjes of dat zo'n pakje alleen geschikt was voor dopen en opbaren. Of de meisjes Van Ogtrop Hanlo wel mochten rondrennen in hun mooie, wijde jurken, terwijl de rokken om hun benen ruisten.

Boven, in de nok van het Centraal Museum, is het kindermuseum Kids Centraal, dat tentoonstellingen, rondleidingen, workshops en verjaardagspartijtjes organiseert voor kinderen. Tot 22 juni 2003 is daar de modetentoonstelling **Zeven mouwen en een dikke kont** te zien en te beleven. **Zeven mouwen** sluit aan op de grote modetentoonstelling **Woman by**, waarin de negen topcouturiers Vivienne Westwood, Christian Dior Couture, Maison Martin Margiela, Junya Watanabe, Ann Demeulemeester, Veronique Leroy, Bernhard Wilhelm, Viktor & Rolf en Hussein Chalayan hun visie op de ideale vrouw geven.

Mode en kinderen? Hoe verhouden die zich dan? Mode vóór kinderen bestaat nog niet eens zo lang. Pas na de verschijning van Jean-Jacques Rousseaus roman **Émile ou De l'éducation** uit 1762 ging men het kind als een apart 'sujet' zien en moest onder meer het standaardwambuisje langzamerhand plaatsmaken voor kleding die speciaal voor kinderen bedacht was en die een natuurlijker relatie tot het kinderlichaam had.¹

'Le vêtement d'enfant, c'est tout un univers. Il doit être pratique et rapide à enfiler, comporter des scratchs, des Velcro et des zips', zegt de hedendaagse Franse ontwerper Jean-Charles de Castelbajac, die zowel voor kinderen als voor volwassenen ontwerpt.²

1 La mode et l'enfant 1780...2000. Catalogus bij de tentoonstelling in Musée Galliera, Musée de la Mode de la Ville de Paris van 16 mei tot 18 november 2001. Parijs, p. 12.

2 Idem, p. 212.

Het is de bedoeling dat de kinderen het heel erg leuk gaan vinden in het museum, zodat het idee 'bah, een museum is saai' vanzelf verdwijnt

De kleding van kinderen van nu moet vooral lekker zitten en hetzelfde zijn als wat andere kinderen dragen. Vroeger was kinderkleding een miniversie van de kleding van vaders en moeders. Tegenwoordig heeft een kind weinig meer te maken met kleding voor oudere mensen. En echte mode of haute couture – met al haar extreme vormen, zoals die getoond worden op **Woman by** – kent een kind al helemaal niet. Dus hoe pakt Kids Centraal dat aan?

Draaiende wastrommel De belevingswereld van de kinderen is altijd het uitgangspunt voor het kindermuseum. Het is de bedoeling dat de kinderen het heel erg leuk gaan vinden in het museum, zo leuk dat het idee 'bah, een museum is saai' vanzelf verdwijnt.

De tienjarige Anna vindt een museum om te beginnen al helemaal niet saai. Op de zaterdagochtend dat ik **Zeven mouwen** bezoek, viert Anna haar verjaarsfeestje daar met vijf vriendinnen. 'Ze wilde naar een museum', zegt haar moeder, die hoopt dat haar dochter het ook werkelijk leuk gaat vinden, 'ze wilde iets ontdekken.' 'Ik wilde gewoon iets anders', zegt Anna zelf met de beknoptheid waartoe kinderen hun antwoorden beperken. Moeder zocht op internet en twijfelde nog bij Nemo, maar toen Anna de informatie over **Zeven mouwen en een dikke kont** zag, was haar keuze meteen gemaakt.

Zeven mouwen opent met een filmpje van een draaiende wastrommel. Vandaaruit voert de route langs stoffen tenten met plastic kijkgaten waardoor creaties te bewonderen zijn van Nederlands ontwerptalent: Viktor & Rolf, Niels Klavers, KEUPR/van BentM en Rozema en Teunissen. Er is ook een vitrine met schoenen en brillen. Van een van de tenten kan het doek met een touwtje worden opgerold, zodat het geraamte van een crinoline zichtbaar wordt; daaronder is op een televisie een filmpje te zien van vrouwen die crinolinerokken dragen.

De tentoongestelde kledingstukken hebben allemaal iets gek. Zo zien de meisjes een opblaaskraag, of een jas met zeven mouwen. Zichtbaar enthousiast zijn ze als ze zelf de crinoline mogen onthullen. 'Er moet altijd iets voor ze te doen zijn', zegt de begeleidster later, en ze herinnert zich een mislukte educatieve begeleiding bij een tentoonstelling waarbij alles er prachtig uitzag, maar de kinderen alleen maar mochten kijken.

De collectiestukken mogen op **Zeven mouwen** ook niet worden aangeraakt, maar speciaal voor deze tentoonstelling hebben studenten van de modeacademie erop gelijkende kleding ontworpen die de kinderen niet alleen mogen aanraken, maar zelfs mogen aantrekken. Een jurk met twintig mouwen bijvoorbeeld, of een pyjama met een kussen en een slaapbeertje eraan genaaid, of een jurk met een hele dikke kont. De speciale – handige of onhandige – eigenschappen van deze malle jurken kunnen de kinderen ervaren tijdens een toneelworkshop. Deelnemers aan de workshop spelen koningskinderen die uit het paleis verjaagd zijn en alleen kunnen overleven als ze een van hun speciale handicaps – de twintig armen bijvoorbeeld – inzetten bij de opdrachten die op hun weg komen. Het toneelstuk is een groot succes en Anna en haar vriendinnen willen het wel drie keer opvoeren. Maar dan is de anderhalf uur om. De meisjes – ze zeggen het 'leuk' te hebben gevonden –

hebben duidelijk genoten. Schoolklassen die aan de workshop deelnemen (via het Utrechts Centrum voor de Kunsten), krijgen hierna ook nog een rondleiding op **Woman by**. Volgens de medewerkster van Kids Centraal vinden jongens **Zeven mouwen** overigens net zo mooi als meisjes.

Ontdekken Hoewel deze geslaagde kindertentoonstelling gewijd is aan couture voor volwassenen, roept ze de evolutie van kinderkleding op. De malle toegevoegde elementen van de kleding op de tentoonstelling – zoals de kont-, hals- en slaapkussens – brengen een Franse gravure uit 1780 in gedachten. Daarop is een peuter aan de leiband uit wandelen met zijn gouvernante, en hij draagt een **bourrelet**: een rond draagkussentje dat kinderen in die tijd op hun hoofd hadden – handig bij het (in slaap) vallen, maar door de tijd achterhaald. Terwijl kinderen bij het dragen van moderne kindermode niets dan comfort ervaren, **maakt men hier aan kinderen duidelijk wat 'mode' is door ze juist heel ongemakkelijke kleding met gekke extra's aan te laten trekken**. In tegenstelling tot **Woman by**, waarbij het expliciet verboden is de creaties, installaties of kunstwerken aan te raken, worden de kinderen bij **Zeven mouwen** juist uitgenodigd om de kleding te 'belevén'.

'Bah, een museum is saai' lijkt een betekenisloos cliché geworden, een opvatting die behoort bij een oudere generatie. De tienjarige Anna had dat idee namelijk helemaal niet. Die koos het museum om 'iets anders te beleven', 'iets te ontdekken'.

In een museum is altijd wel iets te beleven, maar voor jonge kinderen moeten de tentoongestelde onderwerpen zodanig tot leven gebracht worden, dat ze er ook zelf mee aan de slag kunnen. Kijken zonder aanraken, dat is pas saai.

Nanda van den Berg is kunsthistorica en publiciste.

Men maakt kinderen duidelijk wat 'mode' is door ze heel ongemakkelijke kleding met gekke extra's aan te laten trekken